

INVENTERING

av behov hos personer med
psykisk funktionsnedsättning
2019

Region
Jönköpings län

KOMMUNAL UTVECKLING
JÖNKÖPINGS LÄN

Under hösten 2019 genomförde flertalet kommuner i Jönköpings län och Region Jönköpings län en länsövergripande inventering av behov hos personer med psykisk funktionsnedsättning. Syftet med inventeringen är att kartlägga livssituationen och behovet av insatser för personer i en avgränsad målgrupp. Resultatet ska användas för att utveckla och förbättra verksamheter till exempel som underlag för planering av insatser, stöd för uppsökande arbete och för att följa målgruppens eventuella förändrade behov.

Genomförande

Aktuella för inventeringen är personer över 18 år med en psykisk funktionsnedsättning och som har insats från kommunen och/eller regionens psykiatriverksamheter. Grunden för enkäten är framtagen av Socialstyrelsen och SKR och riktar sig till personal som kommer i kontakt med målgruppen.

Definition av målgruppen: *”En person har ett psykiskt funktionshinder om han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan komma att bestå under en längre tid (årslång eller förutsedd årslång aktivitetsbegränsning). Svårigheterna skall vara en konsekvens av en psykisk störning.”* (SOU 2006:100 s. 325).

Under en specifik period fyllde personalen i en enkät för varje person som tillhörde målgruppen och som hade varit aktuell för stöd, behandling eller insats under det senaste året. Personal har sammantaget inventerat 2138 individer.

Resultat

Individer med psykisk funktionsnedsättning är en utsatt grupp jämfört med befolkningen i stort. Inom flera livsområden behöver kommuner och region arbeta aktivt för att förbättra deras situation. Folkhälsomyndigheten beskriver att målgruppen generellt har, kortare livslängd, sämre ekonomi och sämre fysisk hälsa. De har en högre grad av ensamhushåll, lägre grad av sysselsättning och utsätts ofta för stigma och isolering.¹ Mycket av detta bekräftas även i denna inventering.

Inom gruppen finns det individer som utifrån vissa egenskaper eller vissa förutsättningar är utsatta på fler nivåer än enbart utifrån sin psykiska funktionsnedsättning. I inventeringen framkommer att utrikesfödda individer bedöms ha större behov än gruppen i sin helhet. En annan utsatt grupp inom detta område är de som har ett samtidigt riskbruk eller missbruk. De äldre individerna står också ut som en utsatt grupp – en grupp där det finns en risk att deras mående och psykisk ohälsa i hög grad kopplas till ålderskategorin ”äldre” snarare än psykiska funktionsnedsättningar. Barnen till föräldrar med psykisk funktionsnedsättning är en utsatt grupp som utifrån ålder är helt utlämnade till vad vuxna tar för beslut kring dem.

En grund för fortsatt arbete

Det är viktigt att fortsätta att arbeta på flera nivåer; samhällsnivå, verksamhetsnivå samt individnivå. Inom alla dessa nivåer behöver man arbeta för individers delaktighet, både vad gäller beslut som rör den enskilde men också kopplat till samhället. En grund för det är att det finns en god samverkan mellan såväl individer som verksamheter. Individen har också rätt att få tillgänglig och jämlik vård och behandling. Tillgänglig och anpassad information är viktig för människors möjligheter till delaktighet.

De utvecklingsområden som föreslås stämmer väl överens med de prioriterade områden som lyfts i regeringens strategi inom området psykisk hälsa, Fem fokusområden 2016-2020. Dessa är *Förebyggande och främjande arbete, Tillgängliga tidiga insatser, Enskildas delaktighet och rättigheter, Utsatta grupper samt Ledning, styrning och organisation.*²

Det finns flera olika specifika utvecklingsområden som, utifrån inventeringens resultat, skulle vara intressanta att arbeta vidare med. Det rör sig om exempelvis arbetet kopplat till samarbete och delaktighet vad gäller närstående och anhöriga, arbetet med Samordnad Individuell Plan (SIP),

¹<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/o/ojamlikhet-i-psykisk-halsa-i-sverige--hur-ar-den-psykiska-halsan-fordelad-och-vad-beror-det-pa/>

²https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa/nationell-strategi-psykisk_halsa.pdf

arbetet med de olika undergrupper som lyfts i inventeringen samt flera områden kopplat till individers dagliga livssituation, hälsa och mående såsom fysisk hälsa, sysselsättning, utbildning samt ökad kunskap kring missbruk och riskbruk.

Medborgarperspektivet

Inventeringen svarar inte på hur gruppen individer med psykisk funktionsnedsättning ser på sina behov men inventeringens siffror och upplevda skillnader är en bra grund för ett fortsatt utvecklingsarbete. Det är viktigt att den gruppen som är berörd får vara delaktiga och ha inflytande i ett sådant arbete. För ett fortsatt utvecklingsarbete ska ske behöver chefer, politiker och verksamhetsutvecklare se att det finns områden som har behov av att utvecklas och tillföra resurser till dessa områden.

VILL DU VETA MER?

Läs mer på:

<https://utveckling.rjl.se/vad-pagar/inventering-av-behov-hos-personer-med-psykisk-funktionsnedsattning/>

Du kan även kontakta projektledare och FoU-ledare Jenny Olofsson:
jenny.olofsson@rjl.se